

Primo Vannutelli, Sinossi degli Evangelii. Con Introduzione e Note,

Vrlo opsežna knjiga, koja po riječima auktorovim ima biti tumačenje njegovu djelu: *Evangelia synoptice secundum graecum textum disposita*. Pisac se posljednjih godina bavi uopće teškim sinoptičkim pitanjem. Već tri godine sâm izdaje i piše u vlastitoj reviji *Synoptica* (s prilogom o apokrifnim Pilatovim djelima). U posljednjih je pet godina objavio više knjiga i članaka o sinoptičkom pitanju i svoj stav branio u polemikama s uglednim revijama *Revue Biblique* i *Revue Apologétique*. Vannutelli drži, da sinoptici Matej, Marko i Luka izlaze uglavnom iz zajedničkoga aramejskoga vrela, a to je prvotno Matejevo kanonsko evanđelje (*Le mie conclusioni*, str. 7—14; *De Evangeliorum origine*, Romae 1923; *Rivista degli studi Orientali X* (1923—1925), str. 249—264; *Scuola Cattolica*, VI (1925/2), str. 28—29; *Les Évangiles Synoptiques* u *Revue Biblique* 34 (1925), str. 32—53; 341—346; 505—523; 35 (1926), str. 27—39; *Scuola Cattolica IX* (1927), str. 189—197). To je evanđelje bilo prevedeno više puta na grčki i različitim su se prevodima služili Marko i Luka: »*Marcum et Lucam (in partibus sibi vel cum graeco Matthaeo communibus) eumdem hebraeum Evangelium vertisse docebam; nec tamen negabam quaedam eos inde omisisse, quaedam aliunde nota, ut puta, ex Petri praedicatione, ex Pauli doctrina addidisse*« (*Rivista degli studi Orientali X* (1923—1925), str. 242). Ali ako su ovi grčki prijevodi Matejeva evanđelja bili međusobno neovisni, barem ne tumači dosta literarne ovisnosti između Marka i Luke, pa tako i prema Matejevom današnjem evanđelju. Ovim Vannutelli nije ništa novoga kazao, što inače ne poznamo. Lessing osim što je više od Vannutellija zaniijekao autenciji kanonskoga Matejeva evanđelja, pretpostavlja, da su naša prva tri sinoptička evanđelja neovisni i slobodni prijevodi prvotnoga Matejeva aramejskoga evanđelja.

Lijepo tumači Markova evanđelja stil i posebnosti. Upotrebljava figuru s izleta, gdje su svi očevici, a opisuju zajednički doživljaj drugim redom, riječima (*Revue Apologétique* 1935, str. 65.), a Marko slijedi propovijedanje Petrovo (*La testimonianza di Papia*), kao »*pedisequus et breviator Matthaei*«. U *Scuola Cattolica* 1935, str. 361—372 pod naslovom »*L'originalità dell'Evangelo di Marco*« tumači protiv Lagrange-a, Prat-a, Huby-a i drugih, da se ove originalnosti ne nalazi kod Luke s razloga, što je svaki evangelista upotrebljavao neovisno zajedničko vrela, da je Marko popunio sa stvarima, koje je drugdje saznao, ili ako iznosi iste stvari saznao ih je ne po tom zajedničkom vrelu, nego drugdje. kao na primjer od Petra.

U poglavlju: *Serie dei fatti e detti secondo i tre primi evangelii* sjajno brani svoje mišljenje (str. 46—73). Vlastitosti pojedinih evangelista tiska kurzivom, a zajedničke stvari dvjema ili svim trima sinopticima običnim tiskom. Najmanje vlastitih stvari ima Marko 7, 31—37; 8, 22—26; 14, 51—52. Ali su neki zajednički opisi opširniji nego kod Mateja i Luke, tako Mk. 2, 1—12; 6, 14—29; 9, 14—29. Kasnijim tumačenjem opravdava svoj stav, što mijenja na mnogo mjesta red, koji većinom zastupaju suvremeni auktori. Vannutelli ima svoj red i razloge. Da dokaže opravdanost svoga stajališta donosi u tabli si-

nopse iz knjiga Kraljeva i Dnevnika i dodatak o knjigama Ezdre, Makabejaca, Danijela, Estere i Tobije.

Sama sinopsa (prema naslovu) je glavni dio ove knjige. Iznosi talijanski čitav tekst, koji je sam auktor vjerno preveo s grčkoga, što mnogo olakoćuje poređivanje, te se brzo uoče sličnosti i razlike. Sv. Augustin je u svome djelu »De consensu Evangelistarum« tumačio tekst sinopse, dok Vannutelli u svojim brojnim i opsežnim bilješkama tumači sinopsu kao takvu, a ne samih evanđelja osim da se po tekstu samom postavljaju kritičke opaske, koje mogu opravdavati ili opovrgavati njegovo mišljenje.

Red sinopse je uobičajeni harmonijski slijed. Jer postoji uobičajeni slijed harmonijski, ali ne ujedno uvijek uobičajeni red. Tako genealogija Lukina postavljena je iza one iz evanđelja Matejeva, a ne obratno, kako to nalazimo kod većine. Perk postavlja genealogije prije rođenja Isusova, a Vannutelli prije navještenja Ivanova. Jer dijeli prologe s genealogijama od Djetinjstva Isusova.

Djelovanje Krstiteljevo je lijepo prikazao i povezao je harmonijski sva četiri evanđelja. Ivan 1, 15—37; 3, 22—36 čini jednu cjelinu s početkom Markova evanđelja i 3 glavom Matejeva i Lukina evanđelja.

Dr. Nikola Zuvčić.

Dr. J. Turk, Pota in cilji sholastike. VII. svezak kolekcije »Naša pot«. Groblje-Domažale, 1939. mali 8° str. 222. Cijena u knjižarama Din 40.—.

Pod gornjim naslovom, koji jasno kaže, što ima knjiga sadržavati, veleuč. pisac dijeli svoje djelo u dva dijela. Prvi dio bavi se starom skolastikom i tu dolaze u obzir I. Dva poglavita problema: problem odnošaja vjere prema znanosti, odnošaja teologije prema filozofiji; zatim problem o univerzalijama. II. Augustinizam. Pod tim naslovom raspravlja auktor 1) o platonizmu, novoplatonizmu i augustinizmu u staroj i patrističkoj filozofiji, 2) o istom predmetu u skolastičkoj filozofiji. III. O aristotelizmu. Pod tim naslovom dolazi govor: 1) o aristotelizmu u staroj filozofiji, a zatim 2) o istom u skolastičkoj filozofiji. Pod tim drugim brojem imamo 6 §§, u kojima se iznosi povijest i nauka: Latinskog averoizma; starog pravca tomizma i skotizma; moderne struje. t. j. okamizma; borbe među starim i novim pravcem; pogubnog završetka moderne struje; obnove i nazadovanja starog pravca. — Drugi dio bavi se novoskolastikom i taj dio sadržaje 2 §§, naime jedan o vanjskom razvitku novoskolastike, a drugi o unutarnjem odnosu novoskolastike prema staroj skolastici. — Konačno su pridodani: Pregled izvora i literature, osobno kazalo, ispravci i općenito kazalo sadržaja.

Naveli smo pregled cijeloga djela, jer ono zaslužuje svaku pažnju. Veleuč. auktor znao je pod navedenim naslovima skupiti toliki materijal, da bi morala nastati debela knjiga, da nije, da tako reknemo, odvagnuo svaku riječ. On nam dakle taj materijal prikazuje tako sažeto, da imamo takav pregled razvitka cijele skolastike, njezinih problema i rješavanja tih problema, kao i uloga pojedinih znamenitih ličnosti i pojedinih škola, da to čovjeka ugodno iznenađuje. U knjizi su